

การใช้ห้องสมุดของอาจารย์ นิสิต และบุคลากร คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*

ฐาภกร จินตะนฤมิตร**

บทนำ

ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2483 โดยใช้ชื่อว่า แผนกทันตแพทยศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการจัดการเรียนการสอนวิชาเฉพาะทางทันตแพทยศาสตร์ โดยศาสตราจารย์ พ.อ.หลวงวาท วิทยาวัฒน์ ศาสตราจารย์สี สิริสิงห และ Dr.Martin Hanf ทันตแพทย์ชาวเยอรมัน ส่วนวิชาพื้นฐานทางวิชาแพทยนั้น นิสิตต้องเรียนร่วมกับนิสิตแพทย์ ที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช ธนบุรี โดยมีนิสิตทันตแพทยศาสตร์รุ่นแรก จำนวน 8 คน (คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาฯ 2543)

ปัจจุบันคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีการจัดการเรียนการสอน 1 สาขาวิชาในระดับปริญญาตรี 9 สาขาวิชาในระดับประกาศนียบัตร 10 สาขาวิชาในระดับปริญญาโท และอีก 1 สาขาวิชาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง และระดับปริญญาเอก มีอาคารที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งสิ้นรวม 9 อาคาร และมีจำนวนนิสิตในแต่ละปีการศึกษาประมาณ 240 คน (สรุปข้อมูลหลักสูตร ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2544)

สำหรับวิธีการจัดการเรียนการสอนของคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น มีแนวความคิดให้นิสิตรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยพื้นฐานการคิดเชิงวิเคราะห์ เพื่อให้บัณฑิตทันตแพทยศาสตร์ สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยห้องสมุดจะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุน และส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยของอาจารย์และนิสิตทุกระดับชั้น

ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ได้เริ่มก่อตั้งในปี 2506 ตั้งอยู่ที่ชั้น 2 ของอาคารวาทวิทยาวัฒน์ โดยมีลักษณะเป็นเพียงห้องเก็บหนังสือ เนื่องจากยังไม่มีการจัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ และมีบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบเพียง 1 คน เท่านั้น ต่อมาในปี 2512 ได้ย้ายห้องสมุดมาอยู่ที่ชั้น 3 ของอาคารทันตรัษฎวิชัย และได้รับการจัดสรรงบประมาณให้มีการจัดซื้อทรัพยากรในห้องสมุดและครุภัณฑ์ต่างๆ โดยมีบุคลากรปฏิบัติงานห้องสมุดจำนวน 4

* สรุปจากงานวิจัยเรื่อง “การใช้ห้องสมุดของอาจารย์ นิสิต และบุคลากร คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2543” โดย ฐาภกร จินตะนฤมิตร

** หัวหน้าบรรณารักษ์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่ง ได้แก่ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด และนักการภารโรง ซึ่งมีอาจารย์ ดร.ม.ร.ว. อี๊ด กฤษดากร ดำรงตำแหน่งประธานห้องสมุดเป็นท่านแรก

ในปี 2522 ห้องสมุดได้ย้ายทรัพยากรและวัสดุครุภัณฑ์ทั้งหมด มายังชั้น 4 ของอาคารทันตกรรม 5 รวมทั้งมีการจัดซื้อวัสดุและครุภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น เช่น มีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ และเพิ่มโต๊ะที่นั่งอ่านหนังสือ สำหรับนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษา และในปี 2531 ได้ทำการย้ายห้องสมุดอีกครั้งมายังอาคารพรีคลินิก บริเวณ ชั้น 1 ซึ่งมีพื้นที่เพิ่มมากขึ้น คือ 472.50 ตารางเมตร และเปิดให้บริการมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยมีบุคลากรปฏิบัติงานห้องสมุดจำนวน 5 คน ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุด 2 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล และ พนักงานธุรการ ตำแหน่งละ 1 คน

สำหรับบริการที่ห้องสมุดจัดให้กับผู้ใช้ ประกอบด้วยบริการพื้นฐานต่างๆ ของห้องสมุด เช่น บริการยืม-คืน บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า เป็นต้น แต่ด้วยลักษณะการจัดการเรียนการสอนของคณะทันตแพทยศาสตร์ ที่มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้และค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ห้องสมุดจึงได้มีการขยายงานบริการห้องสมุดเพื่อให้สอดคล้องและรองรับกิจกรรมการเรียนการสอนของคณะ นอกเหนือจากงานบริการพื้นฐานของห้องสมุด ซึ่งได้แก่ บริการฐานข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัย (CU Reference Databases) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่บอกรับโดยสถาบันวิทยบริการ เพื่อให้ห้องสมุดทุกคณะ/สถาบัน ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้ร่วมกัน

นอกจากนี้ห้องสมุดยังจัดให้มีบริการฐานข้อมูลดรรชนีวารสารภาษาไทย และรายงานการวิจัยทางทันตแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่ห้องสมุดพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยค้นอีกประเภทหนึ่ง ที่ให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลในห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะทันตแพทยศาสตร์ ซึ่งในฐานะของหน่วยงานที่ให้บริการวิชาการ และสนับสนุนการค้นคว้าวิจัย ห้องสมุดได้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรทางทันตแพทยศาสตร์ให้มีความรู้ความสามารถ ด้วยเหตุนี้ห้องสมุดจึงต้องการศึกษาการใช้ห้องสมุด และความพึงพอใจในบริการต่างๆ ของห้องสมุด รวมทั้งปัญหาในการการใช้ห้องสมุด ของอาจารย์ นิสิต และบุคลากร คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนา รวมถึงการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และการให้บริการของห้องสมุด อันจะก่อให้เกิดประโยชน์และสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้สูงสุด อีกทั้งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังเป็นผลต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดพื้นฐานของข้อกำหนดมาตรฐานประกันคุณภาพ สำหรับหน่วยงานด้านบริการวิชาการ (CU-QA 84.4) ที่กำหนดให้หน่วยงานพึงจัดกิจกรรมตามข้อกำหนด 4.10.4 คือ การแก้ไข / ปรับปรุงอีกด้วย (อนุกรมมาตรฐานประกันคุณภาพ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2544)

วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษา

1. เพื่อศึกษาการใช้ห้องสมุดของอาจารย์ นิสิต และบุคลากร คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในบริการของห้องสมุด รวมทั้งปัญหาในการใช้ห้องสมุด ของอาจารย์ นิสิต และบุคลากรคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้ห้องสมุดของอาจารย์ นิสิต และบุคลากรเฉพาะในคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยกำหนดขอบเขตของประชากรในการศึกษา คือผู้ที่เข้าใช้ห้องสมุดระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งรวบรวมได้จำนวนทั้งสิ้น 159 คน จำแนกเป็นอาจารย์ 23 คน นิสิต 124 คน และบุคลากร 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนสูงสุด 94 คน มีสถานภาพเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี (39.1 %) รองลงมาจำนวน 23 คน มีสถานภาพเป็นอาจารย์ (14.5 %) และจำนวนน้อยที่สุด 1 คน มีสถานภาพเป็นนิสิตระดับปริญญาเอก (0.6 %)

2. การใช้และความพึงพอใจในบริการของห้องสมุด

2.1 วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุด

ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ร้อยละ 88.1 มีวัตถุประสงค์ใช้ห้องสมุดเพื่อยืม - คืนหนังสือและสิ่งพิมพ์ รองลงมาร้อยละ 82.4 มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นคว้าประกอบการทำงาน / ภาคนิพนธ์ / งานวิจัย และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 21.4 ใช้ห้องสมุดเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนและนัดพบ

2.2 ความถี่ในการใช้ห้องสมุด

ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดร้อยละ 51.6 ใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละครั้ง รองลงมา ร้อยละ 23.6 ใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละครั้ง และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 7 ใช้ห้องสมุดทุกวัน

2.3 เวลาที่เข้าใช้ห้องสมุด

ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ร้อยละ 57.9 เข้าใช้ห้องสมุดเวลารว่างจากการเรียน / การสอน รองลงมาร้อยละ 52.2 ใช้ห้องสมุดช่วงเวลาที่ห้องสมุดเปิดล่วงหน้า วันจันทร์ ถึง วันศุกร์ (ตั้งแต่เวลา 16.00 - 18.00 น.) และผู้ใช้จำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 21.4 มีเวลาไม่แน่นอนในการเข้าใช้ ห้องสมุด

2.4 บริการของห้องสมุดที่ใช้

ผู้ใช้ห้องสมุดเกือบทุกคน ร้อยละ 98.1 ใช้บริการยืม - คืน รองลงมาร้อยละ 77.2 ใช้บริการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล MEDLINE และผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 4.4 ใช้บริการโสตทัศนวัสดุ เช่น วีดิทัศน์ เทปคาสเซ็ท

2.5 การคิดค่าบริการของห้องสมุด

ผู้ใช้ห้องสมุดเกือบทั้งหมด ร้อยละ 91.2 ให้คิดค่าบริการในอัตรา 10 - 30 บาท รองลงมา ร้อยละ 6.6 ให้คิดค่าบริการในอัตรา 30 - 50 บาท และผู้ใช้จำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 2.2 ให้คิดค่าบริการมากกว่า 50 บาทขึ้นไป

2.6 ความพึงพอใจต่อการบริการของห้องสมุด

ห้องสมุดได้จำแนกบริการออกเป็น 12 ประเภท ผลปรากฏว่า ผู้ใช้ห้องสมุดมีความพึงพอใจในบริการของห้องสมุด 2 ระดับ คือ ระดับมากและระดับปานกลาง บริการที่ผู้ใช้พึงพอใจในระดับมากมี 6 ประเภท โดยบริการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริการยืม - คืน ($x = 4.23$) ส่วนบริการที่ผู้ใช้พึงพอใจในระดับ

ปานกลางมี 6 ประเภทเช่นเดียวกัน โดยบริการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล WEBSIS ได้แก่ TJDEX และ RES (จาก Website ห้องสมุด) ($x = 3.48$)

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการใช้ห้องสมุด

3.1 ปัญหาการใช้ห้องสมุดที่เกิดจากผู้ใช้

ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 41.8 ประสบปัญหาไม่มีเวลาไปใช้ห้องสมุด รองลงมา ร้อยละ 40.4 เท่ากัน ประสบปัญหาไม่รู้ว่าห้องสมุดมีบริการอะไรบ้าง และไม่รู้จักวิธีการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลต่างๆ เช่น OPAC, MEDLINE, CU References และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 15.1 ประสบปัญหาไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร

3.2 ปัญหาในการใช้ห้องสมุดที่เกิดจากห้องสมุด

ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.8 ประสบปัญหาเวลาเปิดให้บริการน้อยเกินไป รองลงมา จำนวนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 53.5 ประสบปัญหาจำนวนหนังสือและสิ่งพิมพ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 3.2 ประสบปัญหาไม่มีบุคลากรช่วยเหลือแนะนำการใช้ห้องสมุด

3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหา

ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวน 36 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาในการใช้ห้องสมุด โดยข้อเสนอแนะที่มีผู้ใช้ตอบจำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ควรเพิ่มที่นั่งอ่านหนังสือมากขึ้น เนื่องจากไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้ ทั้งที่เป็นที่นั่งเดี่ยวและโต๊ะสี่เหลี่ยม (24 คน) ควรขยายเวลาเปิดให้บริการ ทั้งวันจันทร์ - วันศุกร์ และวันเสาร์ (18 คน) และควรเพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลห้องสมุด (13 คน)

รายการอ้างอิง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะทันตแพทยศาสตร์. รายงานประจำปี 2543 คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาฯ.

กรุงเทพฯ : คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาฯ, 2543.

สรุปข้อมูลหลักสูตร ภาควิชาการศึกษาด้าน ปีการศึกษา 2544. กรุงเทพฯ : สายงานพัฒนาหลักสูตร ส่วนส่งเสริมและ

พัฒนาวิชาการ สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544

อนุกรมมาตรฐานประกันคุณภาพ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : ส่วนประกันคุณภาพ สำนักบริหารวิชาการ, 2544.